

Vodeći centar u Hrvatskoj: U 25 godina na KB Merkur obavili su 2650 transplantacija, pacijentima omogućili nova desetljeća života

25. STUDENOGA 2023.

Privatni arhiv

Transplantacija organa u KB Merkur započela je prije 25 godina (1998. godine) transplantacijom jetre, 2003. godine obavljena je transplantacija bubrega i gušterače, godine 2007. transplantacija crijeva, a 2022. godine transplantacija tri organa odjednom (jetra, crijeva, gušterača).

Program je započeo i razvijao se do današnjih razina, prvenstveno zahvaljujući entuzijazmu svih uključenih u program koji su taj posao početnih desetak godina obavljali bez financijske nadoknade, najčešće noću, vikendima i praznicima.

-Ključ uspjeha transplantacije leži u znanju, ne nužno u uvjetima. I u lošim uvjetima možete napraviti sjajne stvari, samo ako znate kako. Uvijek smo nastojali dati najbolju šansu našim pacijentima što je za najveći broj transplantiranih značilo dugogodišnji normalan život. Velik je broj pacijenata koji su transplantirani na počecima programa, a koji su i sada živi. U ovih 25 godina, napravili smo ukupno 2650 transplantacija, od kojih 1720 jetara – kaže primarijus Branislav Kocman, voditelj Centra za transplantaciju organa KB Merkur.

STOTINJAK TRANSPLANTACIJA GODIŠNJE

Od dvije transplantacije jetre u prvoj godini, do prosječno stotinjak godišnje, koliko ih danas ima, KB Merkur je najveći transplantacijski centar u Hrvatskoj po ukupnom broju transplantacija, najveći centar za transplantaciju jetre u okviru Eurotransplanta i među najvećim centrima u Europi.

Tim povodom zamolili smo prim. dr. Branislava Kocmana, dr. med., voditelja Centra za transplantaciju solidnih organa KB Merkur, predsjednika Hrvatskog društva za transplantacijsku medicinu, da s nama podijeli svoje bogato iskustvo rada u transplantacijskoj kirurgiji, u okviru serijala "Tijelo kao dar: Što sve možemo darovati od

rođenja, pa i nakon smrti, da pomognemo drugima i društvu?"

Primarijus Kocman prisjetio se samih početaka transplantacijske kirurgije u Hrvatskoj, kojoj je jedan od začetnika.

Prva transplantacija u Hrvatskoj uopće bila je transplantacija bubrega, u Rijeci 1971. godine. Godine 1988. na KBC Rebro učinjena je prva transplantacija srca. Rebro je početkom devedesetih dva puta probalo s transplantacijom jetre, ali sa lošim ishodom. Potom je bilo pokušaja transplantacije gušterače u Rijeci, ali su ishodi također bili loši. -Neovisno o lošim ishodima, to su bili značajni događaji za dalji razvoj transplantacijske medicine. Kada smo krenuli u tu avanturu, bilo je teško doći do organa, godišnje je bilo dvadesetak donora.

U to vrijeme kada smo mi, 1998. godine, pokretali transplantaciju jetre na Merкуру, sustav koji bi se brinuo za regulaciju procesa doniranja, raspoređivanja doniranih organa i njihovu konačnu transplantaciju, nije postojao.

Na milijun stanovnika imali smo svega dva ili tri donora. Bilo je to vrijeme nakon rata i doslovno smo išli od bolnice do bolnice, kako bismo animirali liječnike i kadar, a oni potom pacijente, da krenemo ozbiljnije s ovim poslom. Sve je bilo borba, snalaženje – priča primarijus.

Tek se početkom 2000. godine formirao sustav, imenovanjem nacionalnog transplantacijskog koordinatora, bolničkih koordinatora, a počela se voditi i nacionalna lista čekanja.

Kaže kako u transplantacije KB Merkur nije krenuo „na slijepo“. Imali su iskustvo rada u razvijenoj kirurgiji velikih tumora, radili su operacije jetre, pa im je taj organ bio prirodan prvi izbor.

Nakon jetre, uslijedila je transplantacija gušterače zajedno s bubregom (2003. godine, s kolegama iz Rebra), dok su sam bubreg prvi put transplantirali 2005. godine. Danas transplantiraju i tanko crijevo, a poznati su i po multivisceralnim transplantacijama, u kojima se u isto vrijeme transplantiraju i jetra i bubreg jetra i gušterača, bubreg sa gušteračom, a obavljaju i transplantacije organa sa živih donora.

ILUSTRACIJA, CANVA

SMIŠLJALI VLASTITE INSTRUMENTE

Primarijus Kocman prisjetio se kako je KB Merkur prve transplantacije radio u znatno skromnijim uvjetima u odnosu na današnji moderni Centar (koji se još uvijek obnavlja nakon potresa, op.a.).

– Godine 2015., kada smo bili u toku izgradnje dijela bolnice sa novom intenzivnom njegom i kada smo morali raditi u vrlo improviziranim uvjetima, napravili smo do sada najviše transplantacija jetre, čak 129. Radili smo na odjelu s peterokrevetnim sobama od kojih su tri improvizirane u intenzivne jedinice.

Koristili smo instrumentarij koji smo inače koristili u abdominalnoj kirurgiji, a neke dodatne instrumente koji su nam bili potrebni, a bili su nam preskupi, sami smo napravili i još ih sada koristimo.

Godinu dana prije prve transplantacije jetre educirali smo se u Francuskoj. Radili smo pokuse na svinjama. Danas, mogu reći kako prvih petnaest, dvadeset transplantacija koje smo napravili znam do u svaki detalj, kasnije su već polako postajale rutina – naglašava primarijus Kocman.

Godine 2006. na KB Merkur dogodila se prekretnica – počeli su raditi transplantaciju jetre sa živog donora, tj. s odrasle osobe na odraslu osobu.

-To je jedna od najzahtjevnijih operacija, komplicirana je i dugotrajna, traje gotovo cijeli dan. Predstavlja rizik i za donora, jer mu se uzima gotovo 65 posto jetre. U Hrvatskoj smo do sada obavili 11 takvih transplantacija – objašnjava primarijus, dodajući kako su se s godinama, rastom donora i brojem transplantacija, polako stvorili uvjeti da Hrvatska postane dio Eurotransplanta.

TRANSPANTIRANI ORGANI I STOPA TRANSPANTACIJA U HRVATSKOJ 2000. -2022.

Izvor: Ministarstvo zdravstva

*Kumulativne kombinirane brojke za svih desetljeća

IZVOR: PRELIMINARNO IZVJEŠĆE NACIONALNOG TRANSPANTACIJSKOG PROGRAMA ZA 2022. GODINU, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA

HRVATSKA U EUROTRANSPANTU

Godine 2006. Hrvatska je već imala u prosjeku 13 donora na milijun stanovnika, pa smo nakon godinu dana pridruženog članstva (u kojoj smo morali zadovoljiti niz organizacijskih i tehničkih uvjeta), godine 2007., postali dijelom zajednice osam zemalja (Belgija, Njemačka, Hrvatska, Luksemburg, Nizozemska, Mađarska, Austrija i Slovenija) u kojoj na spašavanju života zajedno rade transplantacijski centri, laboratoriji i donatorske bolnice.

-Eurotransplant nam je iz određene sive zone u Hrvatskoj donio uređen sustav i točna pravila ponašanja, za koji smo se morali dobro pripremiti. Omogućio nam je da se u kratkom vremenu, naročito u slučaju hitnih slučajeva do potrebnog organa dođe i iz drugih zemalja, da ne moramo čekati pacijente iz Hr.

Raspoređivanje organa unutar Eurotransplanta bazirano je na balansu organa .U slučaju hitnih potreba mi šaljemo organe u zemlje Eurotransplanta po istom principu kao što ih i mi dobivamo u slučaju hitnih potreba. U konačnici onoliko organa koliko je otišlo iz Hrvatske, toliko ih se mora vratiti. Za Hrvatsku to znači da godišnje oko 25 posto organa putuje iz Hrvatske i u Hrvatsku.

Svaki organ koji nam je bio na raspolaganju, iskoristili smo – ističe primarijus koji kaže kako se po potrebi po traženi organ odlazi i avionom.

U doniranje organa u Hrvatskoj početkom dvijetisućitih su uz kliničke centre uključene i opće bolnice, koje daju značajan obol transplantacijskoj kirurgiji u Hrvatskoj. Svaki donor je važan jer za pacijenta kojemu treba jetra, bubreg, gušterača, srce, tanko crijevo ili drugi organ on doslovno znači novu šansu za život. Kada klinički bolnički centri ili bolnice jave da imaju donora i kada se zadovolje svi uvjeti potrebni za donorstvo, po organ dolaze eksplantacijski timovi koji ih dovoze u transplantacijske centre u Hrvatskoj, odnosno, prosljeđuju kolegama u Eurotransplant.

U Hrvatskoj je prošle godine u pet transplantacijskih centara: KB Merkur, KBC Zagreb, KBC Rijeka, KB Dubrava te KBC Osijek napravljeno 245 transplantacija organa, u kojima sa 108 sudjeluje vodeći KB Merkur, pokazuju podatci Ministarstva zdravstva.

-To je zbog posljedica pandemije bila i najslabija godina po broju donora i transplantacija u

posljednjih 10 godina, ali se ove godine vraćamo na uobičajene brojeve po kojima smo među najuspješnijim zemljama u svijetu – ističe primarijus.

ILUSTRACIJA: CANVA

TRIDESETAK LJUDI NA JEDNOJ OPERACIJI

U transplantacijskom centru KB Merkur u ovaj postupak uključena je gotovo cijela bolnica, procjenjuje naš sugovornik, dodajući da je riječ o svih dvadesetak kirurga, tridesetak anesteziologa, svim internistima, ali i ginekolozima, laboratoriju, RTG-u...

-Transplantacija je velika operacija, u njoj uz tim eksplantacije, koji odlazi po organ, sudjeluje oko 30 ljudi, ako ćemo govoriti samo o npr. jetri. Nakon transplantacije i otpusta kući pacijenta preuzimaju kolege internisti i prate njegov oporavak. Po transplantaciji pacijenti moraju doživotno uzimati lijekove kojima se sprječava odbacivanje organa, moraju paziti na infekcije, tumore, rizike koje donosi transplantacija i godinama nakon operacije – govori primarijus.

Na upit o najmlađem pacijentu ili pacijentici na kojoj je dosad obavio transplantaciju, primarijus Kocman odgovara kako je bila riječ o djevojci od 13 godina, no unatoč nadjuskim naporima, liječnici je nisu uspjeli spasiti.

- Visila je s okvira nogometnog gola na igralištu i pala je na trbuh. Zadobila je rapturu jetre. Organ je bio u takvom stanju da sam jetru morao izvaditi, kako bi djevojka uopće mogla preživjeti, dok ne nađemo jetru putem Eurotransplanta. Dobili smo je tek za tri dana. Operirali smo je, ali je djevojka umrla i to zbog edema mozga, koji je nastao kao posljedica pada – objašnjava primarijus.

Hrvatske statistike kažu kako smo bolji od prosjeka Eurotransplanta, kada govorimo o postotku uspješnosti transplantacije jetre i bubrega: za pacijenta to znači da je godišnje preživljavanje blizu 85 posto, a u narednih 5 godina, oko 70 posto.

U odnosu na alternativu – dijalizu ili smrt, svaka je nova godina dar ne samo za pacijenta, već i za njegovu obitelj i prijatelje.

U transplantaciji nema velikih novina u ovih 25 godina, kaže primarijus. Medicinska oprema može biti bolja, kao i instrumenti ili transport (vozila, avioni, helikopteri) koji će omogućiti da određeni organ brže dođe do pacijenta.

No, i dalje će sve ostati na čovjeku koji uzima organ i instrument u ruke i obavlja višesatnu operaciju koja će pacijentu omogućiti nastavak života.

NAGRADA PACIJENT KOJI ŽIVI ISPUNJENO

Transplantacija je svojevrsna kruna kirurgije, podsjeća primarijus, a nagrada za znanje, iskustvo, a ponekad i improvizaciju koja u sekundama može odlučiti o pozitivnom ili kobnom ishodu je još uvijek isključivo pacijent koji se uspješno oporavi i ispunjeno živi svoj život.

ILUSTRACIJA, CANVA

– Imamo dosta mladih pacijenata kojima smo transplantirali jetru, bubrege, gušteraču, kao i žena koje su nakon transplantacije uspjele ostati trudne. Najveće nam je zadovoljstvo znati da je taj mladi čovjek dobio priliku za život. U tome nismo zaslužni samo mi liječnici i medicinske sestre – priliku su im omogućili donori kojih Hrvatska ima – pohvaljuje primarijus pacijente velikog srca i članove njihovih obitelji.

Prema podacima Ministarstva zdravstva, lani je Hrvatska imala 95 donora, a iste je godine transplantirano 255 organa. Prosječna dob donora je 65 godina, iako primarijus Kocman ističe kako su imali donora i koji je prošao osamdesetu. Tisuće pacijenata dobili su novu priliku za život zahvaljujući vezi donora, liječnika i medicinskog osoblja. Primarijus kaže kako je ponosan na to.

–Gledajući ovih 25 godina transplantacija, vjerujem da u ime svih mogu reći kako možemo biti ponosni što smo napravili ne samo za Hrvatsku, za naše pacijente, već i sve one koji su dio Eurotransplanta, u kojem dajemo ogroman obol – zaključuje primarijus Kocman.

(www.icv.hr, Marija Lovrenc, foto:)

Članak je dio serijala: „Tijelo kao dar: Što sve možemo darovati od rođenja, pa i nakon smrti, da pomognemo drugima i društvu?“

Objavljen je u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.

